

informatsiinykh tekhnologii v muzychnii osviti. [The use of information technology in music education]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГАТРИЧ Іван Григорович – доцент кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Заслужений працівник культури України.

Наукові інтереси: використання цифрових технологій у сучасному музичному мистецтві, можливості інтерактивних технологій у роботі

вчителя музики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GATRYCH Ivan Grygorovych – docent of music department of Yuriy Fedkovych Chernivtsi national university, Honored worker of culture in Ukraine.

Circle of scientific interests: using of digital technologies in contemporary music art, opportunities of interactive technologies for music teachers.

Стаття надійшла до редакції 04.05.2021 р.

УДК 378.091.3:373.5.011.3'051]:78'047.22
DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-197-72-75

ГЛАЗУНОВА Ірина Кимівна –

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3852-7057>

e-mail: sign2009@ukr.net

ВАН Цзяле –

аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

ORCID: <https://orcid.org/0000-000152162800>

e-mail: wang656512@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ЕРУДОВАНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

Постановка іта обґрунтування актуальності проблеми. Існуючі на сьогоднішній день реалії, в яких стрімко розвивається мистецька освіта, постійно спрямовують процес її удосконалення у річище компетентнісного підходу, який стійко тримає перші позиції в якості довготривалого тренду в царині навчання мистецтву вже більше двадцяти років. Застосування в освітніх процесах компетентнісного підходу передбачає, у першу чергу, формування професійної компетентності в майбутніх педагогів-музикантів, яка є складною динамічною особистісно-фаховою характеристикою. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва передбачає активний інтелектуально-творчий розвиток, без якого неможливо відповідати сучасним вимогам інформаційного суспільства, яке постійно оновлює вимоги до рівня кваліфікованості й інноваційної креативності вчителя. Адже саме інтелектуальні можливості віднаходять найбільш широкий діапазон застосування. Саме інтелектуальні вміння слугують основою для безперервного процесу самоосвіти й самоудосконалення [1].

Тобто існує суспільний запит на формування у закладах вищої музично-

педагогічної освіти не просто грамотної, а ерудованої, високоінтелектуальної особистості педагога-музиканта з високим рівнем IQ, який не тільки володіє належними знаннями, а може вільно оперувати ними.

Актуалізація компетентнісного підходу передбачає осмислення професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва як складного феномену, однією з характеристик якого є ерудованість. Саме ерудованість свідчить про «...глибокі знання в певній галузі науки чи в багатьох галузях, широку обізнаність, начитаність. ... є свідченням високого інтелектуального розвитку людини, розвиненості її духовних сил, пам'яті. Набувається ерудиція шляхом наполегливої і копіткої праці, систематичного навчання, наукового пошуку, власних роздумів над проблемою» [2, с. 159].

Водночас, для компетентного провадження фахової діяльності майбутньому вчителю музичного мистецтва необхідна ерудованість для провадження із учнями на уроках музичного мистецтва, в позаурочній діяльності, цілеспрямованої педагогічної роботи, спрямованої на створення інтерпретацій музичних творів: для вокально-хорового опрацювання пісенного репертуару, для організації слухання музичних творів,

художньо-педагогічного аналізу, колективного музикування школярів тощо. Таким чином, формування професійної компетентності у студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів вимагає нагального розв'язання *актуальної* проблеми мистецького навчання – формування та розвитку педагогічно-інтерпретаційної ерудованості у процесі фахової підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика різних видів ерудованості майбутніх педагогів-музикантів цікавила багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі музичної педагогіки та виховання. Зокрема, китайські дослідники Ван Їсін та Лі Чуньпен у своїх працях висвітлюють вокально-педагогічну ерудованість, осмислюючи це поняття як поглиблене опанування комплексом знань у царині вокальної педагогіки та виконавства, теорії та методики постановки голосу тощо [3]. О. Хоружа досліджувала етнопедагогічну ерудованість, під якою розуміла «широку поінформованість у царині народної педагогіки, її цінностей, методів і засобів, етнології, музичного фольклору, поглиблене знання відповідних джерел» [4, с. 118]. У той же час, проблема формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості дотепер не була розглянута.

Мета статті полягає у розкритті сутності педагогічно-інтерпретаційної ерудованості майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений огляд науково-теоретичних джерел з проблематики формування ерудованості майбутнього вчителя музичного мистецтва (В. Антонюк, Ван Їсін, І. Глазунова, Н. Гребенюк, Лі Чуньпен, О. Хоружа та ін.) дозволяє зазначити, що педагогічно-інтерпретаційна сформована ерудованість студентів музично-педагогічних ЗВО передбачає чотири основні позиції:

- консолідацію знань у галузі інтерпретаційного опрацювання музичних творів загалом і фортепіанних творів зокрема;
- консолідацію знань у царині музичної педагогіки та виконавства;
- вільне оперування означеними знаннями;
- педагогічно-інтерпретаційний тезаурус як розгалужений комплекс педагогічно-інтерпретаційних дефініцій.

Реалізація усіх чотирьох наведених вище позицій відбувається шляхом підвищення активності мисленнево-операційного механізму, представленого здатністю особистості до синтезувально-аналітичних дій, а також до вільного провадження порівняльних, класифікаційних, узагальнюючих,

систематизуючих та абстрагувальних мисленневих операцій. Таким чином, підвищення активності мисленнево-операційного механізму як важливий чинник сформованості педагогічно-інтерпретаційної ерудованості майбутніх учителів музичного мистецтва базується на ґрунті відпрацювання таких функцій мислення, як розуміння, вирішення інтелектуальних задач тощо. О. Щолокова зазначає, що «...ступінь активності, яка проявляється вже під час прослуховування музики, може значно зрости під час музикування – безпосередньої музичної практики, яка допомагає більш глибоко проникнути в суть музичного твору, в природу і логіку мови музики» [5, с. 103].

Перша позиція щодо консолідації знань у галузі інтерпретаційного опрацювання музичних творів загалом і фортепіанних творів зокрема передбачає не тільки широку поінформованість студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів щодо основних кроків інтерпретаційної діяльності, серед яких музично-історичні, музикознавчі відомості про композитора і його художньо-естетичну платформу, інформація щодо жанрово-стильових особливостей музичного твору, музично-теоретичні відомості у галузі засобів музичної виразності, притаманних інтерпретованому музичному твору (форми, метро-ритму, темпу, динаміки, фактури, мелодії, гармонії тощо), але й здатність означені відомості об'єднати, утворивши певний масив інформації. Водночас, об'єднані у свідомості студента відомості мають бути інтегровані належним чином, що й свідчить про їх консолідацію.

Друга позиція щодо консолідації знань у царині музичної педагогіки, педагогіки та методики гри на фортепіано, фортепіанного виконавства також передбачає не тільки широку обізнаність майбутніх учителів музичного мистецтва у царині музичної дидактики, концертної педагогіки, методів, засобів та прийомів фортепіанного вправління, педагогічного інструментарію щодо формування виконавської надійності тощо, але й здатність ці знання ієрархізувати, так би мовити «розкласти по полицях» у свідомості. Згуртованість й ієрархізація знань у царині музичної педагогіки, педагогіки та методики гри на фортепіано, фортепіанного виконавства засвідчують їх консолідацію, що є важливим кроком для набуття студентами фундаментальних знань.

Третя наведена нами позиція, характерна для педагогічно-інтерпретаційної ерудованості, щодо вільного оперування знаннями у галузі інтерпретаційного опрацювання музичних творів і знаннями у царині музичної педагогіки, педагогіки та

методики гри на фортепіано, фортепіанного виконавства тощо передбачає мисленнєво-операційну активність студента, що виявляється у здатності аналізувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати набуті знання, тобто вільно оперувати ними.

Четверта позиція, притаманна педагогічно-інтерпретаційній ерудованості, щодо сформованості педагогічно-інтерпретаційного тезаурусу, що являє собою розгалужений комплекс педагогічно-інтерпретаційних дефініцій, базується на мисленнєвій функції розуміння, яка відповідає за утворення у свідомості майбутнього педагога-музиканта сукупності понять і суджень. Тобто отримані студентами й консолідовані знання у галузі музичної педагогіки, методики фортепіанного виконавства та ін. втілюються у конкретних дефініціях, якими майбутній учитель може оперувати під час викладання музичного мистецтва на уроках в закладах середньої освіти, а також у позакласній діяльності.

З огляду на подані вище чотири позиції, характерні для педагогічно-інтерпретаційної ерудованості, доречно стверджувати, що формування цього феномену відбувається у руслі постійного розширення професійного кругозору майбутніх педагогів-музикантів, пов'язаного із виконанням фахових обов'язків вчителя музичного мистецтва. Складність і багатофункціональність цих обов'язків вимагає поряд із необхідністю формування педагогічно-інтерпретаційної ерудованості ще й ряд інших різновидів ерудованості, а саме:

- сформованої психолого-педагогічної ерудованості, оскільки вчитель музичного мистецтва провадить у школі виховну діяльність;

- сформованої фортепіанно-виконавської ерудованості, оскільки фортепіанне виконавство присутнє у багатьох елементах комбінованого уроку музичного мистецтва;

- вокально-хорової ерудованості, оскільки вокально-хорова робота є одним з найважливіших сегментів фахової діяльності вчителя музики;

- загально-культурна ерудованість, оскільки до обов'язків вчителя музичного мистецтва входить провадження просвітницької роботи як із учнями, так і з батьківськими колективами та ін.

Водночас, педагогічно-інтерпретаційна ерудованість відіграє вельми важливу роль у професійній діяльності педагога-музиканта. Адже педагогічно-інтерпретаційна робота знаходиться в основі провадження практично всіх видів діяльності вчителя музичного мистецтва. Робота із учнями над інтерпретацією відбувається, наприклад, під

час вокально-хорової роботи як безпосередньо на уроках музичного мистецтва, так і у позакласній діяльності на репетиціях шкільних хорових колективів. Причому, як правило, вчитель разом із роботою хормейстера, виконує ще й роботу концертмейстера, вкладаючи в інтерпретаційну діяльність власні фортепіанні уміння. Під час обговорення із учнями інтерпретаційних версій пісень, що виконуються в класі й у хорі, педагогічно-інтерпретаційна ерудованість вчителя набуває колосального значення. Адже саме від сформованості педагогічно-інтерпретаційної ерудованості залежить розвиток інтересів та художньо-естетичних потреб учнів, а також їх здатність до самостійного інтерпретаційного опрацювання музичних творів.

Таким чином, доцільно окреслити педагогічно-інтерпретаційну ерудованість студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів як набуту у процесі фахового навчання особистісно-професійну характеристику, яка засвідчує високу міру обізнаності майбутнього фахівця у галузі музичної педагогіки та виконавства, інтерпретаційного опрацювання музичних творів, що виявляється у консолідованих та інтегрованих знаннях у цих галузях, здатністю до вільного оперування означеними знаннями, а також сформованістю педагогічно-інтерпретаційного тезаурусу.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проведений аналіз і конкретизація поняття «педагогічно-інтерпретаційна ерудованість майбутніх учителів музичного мистецтва» дозволили стверджувати, що цей феномен, який ґрунтується на чотирьох поданих вище основних позиціях, доцільно формувати комплексно: як під час фахового навчання у стінах факультетів та інститутів мистецтв, так і під час «неформального» навчання студентів, яке вони можуть провадити лише на основі сильної вмотивованості щодо формування в себе цього феномену. Лише високий ступінь зацікавленості може спонукати студентів займатися самоосвітою у галузі музичної педагогіки та інтерпретаційної діяльності, відвідувати відповідні науково-практичні та методичні заходи, майстер-класи провідних вчителів музичного мистецтва, шукати й віднаходити в інтернеті професійні форуми й групи, створені для обговорення цієї проблематики тощо.

На нашу думку, предметом подальших досліджень у цьому напрямку може стати специфіка взаємозв'язків між формуванням педагогічно-інтерпретаційної ерудованості й цілеспрямованою активізацією мисленнєво-операційної діяльності. Причому педагогічний

вплив щодо означеної активізації має стосуватись не тільки мисленнєвих функцій розуміння й вирішення задач і проблем, але й також функції цілеспрямованості, яка відповідає за актуалізацію таких мотиваційних утворень, як потреби, інтереси, мотиви, психологічні установки та ін. Адже тільки сильна вмотивованість забезпечить комплексне формування досліджуваного феномену, яке дозволить залучити до цього процесу як формальний навчальний процес у стінах музично-педагогічного ЗВО, так і неформальну освіту.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Беккерман П. Б. О некоторых положениях методического сопровождения творческого развития подростков и молодежи в студиях дополнительного художественного образования колледжей и техникумов СПО. Среднее профессиональное образование. 2015. № 5. С. 92–100.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге. Рівне: Волинські обереги. 2011. 519 с.
3. Лі Чуньпен. Методика формування вокальної компетентності майбутніх учителів музики: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.02. Київ, 2013. 203 с.
4. Хоружа О. В. Компонентна структура етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: 36. наук. праць / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» 22-24 квітня 2009 р. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Випуск 7 (12). С. 116–122.
5. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури. Київ, 2007. 192 с.

REFERENCES

1. Bekkerman, P. B. (2015). *O nekotorykh polozheniyakh metodicheskoho soprovozhdeniya tvorcheskoho razvytiya podrostkov y molodezhy v studiyakh dopolnytelnoho khudozhestvennoho obrazovaniya kolledzhei y tekhnikumov SPO*. [On some provisions of the methodological support of the creative development of adolescents and youth in the studios of additional art education of colleges and technical schools of secondary vocational education].
2. Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. [Ukrainian pedagogical vocabulary]. Rivne.

3. Li Chunpeng (2013) *Metodyka formuvannya vokalnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk*. [Methodology for shaping the vocal competence of future music teachers: PhD thesis]. Kyiv.

4. Khoruzha O. V. (2007). *Komponentna struktura etnopedahohichnoho myslennia maibutnoho vchytelia muzyky Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova, seriia 14: teoriia i metodyka mystetskoï osvity. Vypusk 7 (12)*. P. 116–122. [Component structure of etnopedagogical thinking of a future music teacher Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University, series 14: Theory and Methodology of Art Education]. Kyiv.

5. Shcholokova, O. P. (2007). *Metodyka vykladannia svitovoi khudozhnoi kultury*. [Methodology of teaching world artistic culture]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГЛАЗУНОВА Ірина Кимівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах мистецького профілю.

ВАН Цзяле – аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

HLAZUNOVA Iryna Kumivna – Candidate of Pedagogic sciences, Assistant professor Department of Pedagogy of Art and Piano Performance Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky NPU named after M. P. Dragomanov.

Circle of scientific interests: improvement of the educational process in inhigher pedagogical educational institutions of art profile

WANG Jiale – graduate student of the Faculty of Arts named after Anatoly Avdievsky NPU named after M. P. Drahomanov.

Circle of scientific interests: nstrumental and performance training of future teachers of music.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2021 р.